

Ruimtelijk-economische Strategie

Startnotitie

18 mei 2017

Inhoud

1. Inleiding.....	3
1.1 Aanleiding.....	3
Veranderende economie	3
1.2 Doel en beoogd resultaat	3
2. Rol en context.....	4
2.1 Samenwerking.....	4
2.2 Integraliteit.....	4
2.3 Relatie met regio's.....	5
2.4 Relatie met Rijk	5
3. Inhoud Ruimtelijk-economische Strategie.....	5
3.1 Opbouw.....	5
3.2 Afbakening	6
Utrecht Topregio.....	6
4. Proces Ruimtelijk-economische Strategie.....	6
4.1 Participatie.....	6
4.2 Digitalisering.....	7
4.3 Planning	7
4.4 Middelen.....	7

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor de derde keer op rij is onze provincie hoog geëindigd in de EU Regional Competitiveness Index (RCI). Wij zijn dus met recht een 'Topregio', een provincie waar het goed werken, wonen en leven is. Deze positie is echter niet onbedreigd: de economie verandert in snel tempo en dit heeft ook consequenties voor de werkgelegenheid in de provincie. Reeds nu is er al sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt. Voorts blijkt uit diverse gegevens dat de economische groei in de provincie Utrecht afvlakt. En andere regio's zitten niet stil, het risico aanwezig dat we kansen zullen missen.

De veranderingen in de economie en in de maatschappij maken dat we ons ruimtelijk-economische beleid niet meer kunnen baseren op het eenvoudig doortrekken van historische trends. Het is nodig om een koers uit te stippelen zodat we zijn toegerust om de economie van de toekomst te kunnen accommoderen. Daarom zijn wij voornemens om een Ruimtelijk-economische Strategie (RES) op te stellen, waarin richting wordt gegeven en keuzes worden gemaakt om de (economische) groei en verandering te accommoderen en in goede banen te leiden.

Een 'strategie' in plaats van een 'visie', omdat op we, samen met andere partijen, richting willen geven aan de toekomstige economische ontwikkeling. De Strategie kan daarbij fungeren als gezamenlijke basis voor het acteren van de provincie als geheel of het plaatsen van regionale en lokale acties in een ruimer kader.

De Strategie kan tevens van dienst zijn voor onze koersbepaling ten opzichte van andere overheden, zoals richting het Rijk, bijvoorbeeld in de MIRT-trajecten, richting regio's daar waar het gaat om regionale visies of koersdocumenten.

Veranderende economie

In de economie is een transitie waarneembaar die kan worden samengevat onder de noemer 'van vast naar flexibel'.

In de eerste plaats geldt het voor organisaties in traditioneel grote sectoren zoals de zakelijke en financiële dienstverlening. Onder invloed van de ontwikkeling van de informatietechnologie veranderen grote organisaties in kleinere, flexibele organisatievormen. Er ontstaan veel nieuwe kleine ondernemingen, gericht op specialistische vormen van diensten, productie en onderzoek. Deze trend is ook waarneembaar in de detailhandel, waar grote concerns verdwijnen en nieuwe, kleine en specialistische zaken worden opgericht. En in de gezondheidszorg: specialistische klinieken en domotica.

Dit heeft ook invloed op het werken: in plaats van vaste aanstellingen wordt er meer gebruik gemaakt van tijdelijke contracten en flexwerkers (zzp'ers). Dit geldt niet alleen voor kantoorbanen, deze trend is ook duidelijk zichtbaar in bijvoorbeeld de bouwsector.

Tenslotte verandert ook de werkplek: onder invloed van het voorgaande is er een trend waarneembaar van formele werkmilieus (zoals bedrijventerreinen en kantorengebieden) naar informele werkmilieus: ontmoetingsplekken maar ook vestigingen aan huis of in verzamelgebouwen in stedelijke gebieden.

Een andere transitie die plaats gaat vinden is die naar de 'next economy'. Hierin zullen nieuwe economische krachten gelden. Naar verwachting spelen de volgende aspecten daarin een belangrijke rol: wetenschap en hoogwaardige kennis; informatisering; voortdurende creativiteit en innovatie; het gegeven van schaarste aan natuurlijke hulpbronnen; sterke onderlinge afhankelijkheid door globalisering; culturele en demografische diversiteit. Dit heeft een relatie met thema's als circulaire economie, inclusiviteit en Smart-toepassingen

1.2 Doel en beoogd resultaat

Het hoofddoel van de Ruimtelijk-economische Strategie sluit aan bij de visie van de provinciale organisatie:

Wij willen een Topregio blijven, waar het prettig wonen, werken en leven is. Daartoe is het nodig om én de gewenste (economische) groei te faciliteren, én tegelijkertijd zorg te dragen voor de kwaliteit van de leefomgeving.

Het doel van de Strategie is tevens om met onze partners duidelijkheid te verschaffen over welke richting wij op willen en wat wij daarvoor willen gaan doen zodat hierover een helder beeld ontstaat bij onze overlegpartners.

De Strategie gaat over de fysieke omstandigheden: werkmilieus, -locaties en overige vestigingscondities. Naast het provinciale niveau zal ook worden gedifferentieerd naar deelgebieden.

2. Rol en context

2.1 Samenwerking

Wij realiseren ons dat de economie in eerste instantie een spel is van vraag aan aanbod, van marktpartijen, aanbieders, producenten en consumenten. Dit samenspel laat zich slechts beperkt sturen. Toch kan de overheid wat betekenen in de zin van het creëren van goede vestigingscondities voor het bedrijfsleven. Dat kunnen we als provincie niet alleen, het is van belang om als overheidspartners samen op te trekken. Wij willen onze strategie in nauwe samenwerking met regiopartijen, zoals gemeenten en bedrijfsleven opstellen, waarbij we gebruik willen maken van bestaande bronnen en visies. Wij streven naar een Strategie die kan rekenen op maatschappelijk draagvlak, waarbij bij de verwezenlijking van de vervolgcyclies het gezamenlijk belang van een economisch sterke provincie voorop staat. De provinciale rol is daarvan een afgeleide: informerend, agenderend of stimulerend en, via ons beleid voor de fysieke leefomgeving zoals dat zal worden vastgelegd in de Omgevingsvisie, ook regulerend via de Omgevingsverordening.

2.2 Integraliteit

Binnen de provincie wordt momenteel gewerkt aan verschillende producten die in meer of mindere mate een relatie hebben met de Ruimtelijk-economische Strategie, maar die elk een eigen doel, scope en planning kennen. Het is de kunst om deze trajecten en documenten elkaar te laten versterken en de processen zo efficiënt mogelijk op elkaar af te stemmen. Hieronder worden in het kort de belangrijkste producten, alsmede de relatie met de Ruimtelijk-economische Strategie, beschreven.

Relatie met de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie is de integrale provinciale visie voor de leefomgeving. De Startnotitie voor de Omgevingsvisie zal ongeveer gelijktijdig met deze startnotitie aan Uw Staten worden voorgelegd. Daarin wordt voorgesteld om als eerste stap een lange termijn visie (doorkijk naar de toekomst, 1 generatie vooruit) op te stellen. Deze lange termijnvisie zal worden opgenomen in het Koersdocument van de Omgevingsvisie en volgens planning in de eerste helft van 2018 door uw Staten worden vastgesteld. Uiteraard moeten deze visie en het visiedeel van de Ruimtelijk-economische Strategie naadloos op elkaar passen. Daarom is het van belang dat er een goede samenwerking en afstemming is tussen beide trajecten. Met name voor wat betreft de participatie zal de samenwerking worden gezocht.

Vaststelling van de Ruimtelijk-economische Strategie is tevens voorzien in de eerste helft van 2018. Zodra de Strategie gereed is, kan die weer dienen als input voor wat betreft ruimtelijk-economische thema's voor het beleids- en uitvoeringsdeel van de Omgevingsvisie.

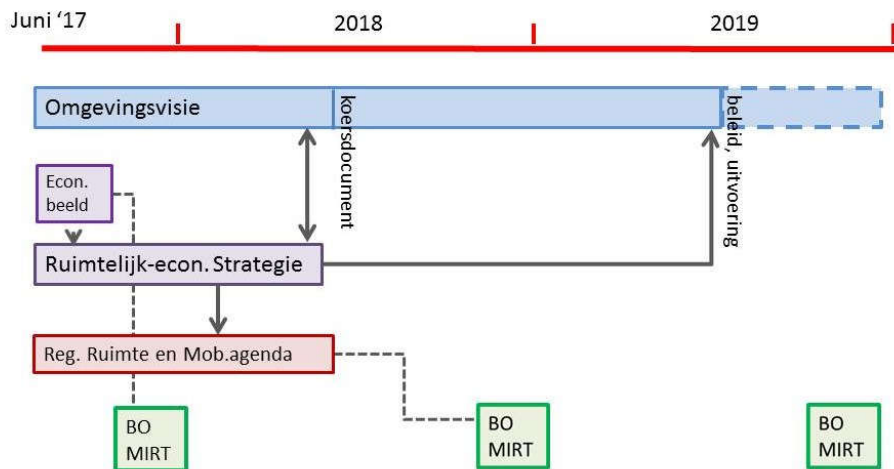
Relatie met het 'Economisch Beeld'

Als eerste stap op weg naar de Ruimtelijk-economische Strategie wordt gewerkt aan een 'Economisch Beeld'. Dit geeft duidelijk en scherp inzicht in de economische positie op dit moment, en schetst de trends en de invloed die deze kunnen hebben op de economische positie van de provincie in de toekomst (2040). Volgens planning zal dit product in de eerste helft van 2017 gereed zijn. Dit Beeld zal een belangrijke bron zijn voor met name het analyse-deel van de Strategie, en is een belangrijke basis voor de dialoog met de omgeving.

Relatie met de Mobiliteitsagenda

De Ruimtelijk-economische Strategie is van belang voor het opstellen van de 'Regionale Ruimte en Mobiliteitsagenda'. Deze wordt door ons in samenwerking met de gemeenten Utrecht, Amersfoort en Rijkswaterstaat opgesteld, en bevat een lange termijn Investeringsstrategie voor de bereikbaarheid van de regio Utrecht. De aanpak is afgestemd op de werkwijze van de Gebiedsverkenning Utrecht Oost, waarbij geredeneerd wordt van de ruimtelijk-economische opgaven. De agenda heeft een multimodaal karakter.

Figuur 1: schematische weergave planning

2.3 Relatie met het provinciaal economisch beleid

Ons economisch beleid gaat ook over innovatie en acquisitie, deels uitgevoerd via de EBU (Economic Board Utrecht). Er is sprake van een wisselwerking: vanuit innovatie- en acquisitiebeleid kan input worden geleverd aan de Ruimtelijk-economische Strategie, terwijl uit de Ruimtelijk-economische Strategie ook acties kunnen voortvloeien die betrekking hebben op ons beleid op het gebied van innovatie en acquisitie.

2.4 Relatie met regio's

Het eindconcept van de Ruimtelijk-economische Koers van de U10 is op 15 maart vastgesteld door de Bestuurstafel Ruimte van de U10. Het is nu aan de gemeenteraden om zich daarover een oordeel te vormen. Bij de Ruimtelijk-economische Koers wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld, en regio en provincie hebben uitgesproken dat zij zoveel mogelijk samen willen optrekken in de uitvoering.

De Regio Amersfoort heeft eind april de Regionale Ruimtelijke Visie gepresenteerd en werkt nog aan een uitvoeringsprogramma. Ook met deze regio zijn we in overleg over gezamenlijk optrekken.

In de Regio Foodvalley wordt in triple helix-verband samengewerkt aan de hand van een Strategische Agenda.

2.5 Relatie met Rijk

Op het gebied van economie vindt regelmatig overleg plaats met Rijksvertegenwoordigers. Voor wat betreft de opgaven in het fysieke domein vindt overleg plaats in het kader van het MIRT-traject. Daaruit is gebleken, dat er behoefte is aan een duidelijker positionering van de provincie op economisch gebied. Het Economisch beeld en de Ruimtelijk-economische Strategie geven daar invulling aan.

3. Inhoud Ruimtelijk-economische Strategie

3.1 Opbouw

De Ruimtelijk-economische Strategie zal de volgende elementen bevatten:

Analyse	Beschrijving uitgangssituatie ('feiten') en trends en ontwikkelingen die verband houden met de ruimtelijk-economische ontwikkeling
Visie	Hiervoor houden we dezelfde scope aan als bij de Omgevingsvisie, dat wil zeggen een doorkijk naar de toekomst, ca. 2050. Daarbij gaan we niet uit van een ideaalbeeld of blauwdruk, niemand weet hoe de toekomst zich ontwikkelt, maar schetsen we mogelijke ontwikkelingen en de impact die die kunnen hebben
Strategie	Hier wordt de koers geschetst die wij willen inzetten ten behoeve van de economische ontwikkeling op de lange termijn
Uitvoering	Dit onderdeel bevat concrete acties voor de middellange termijn die wij voornemens zijn ter uitvoering van de Strategie. Hierbij wordt ook concreet aangegeven welke input wordt geleverd aan de Omgevingsvisie.

De Ruimtelijk-economische Strategie zal vooral gaan over werkmilieus, - locaties en overige vestigingscondities, zoals bereikbaarheid, woningmarkt en aanbod van voorzieningen.

De Strategie omvat de hele provincie Utrecht. Naast het provinciale niveau zal ook worden gedifferentieerd naar deelgebieden: Foodvalley of Utrecht-West heeft een heel ander profiel dan Utrecht-stad. Waar relevant (bijvoorbeeld in de regio's Amersfoort en Foodvalley en de voorgenomen fusie tot een nieuwe gemeente Vijfheerenlanden) zal ook over de provinciegrenzen heen worden gekeken.

3.2 Afbakening

De invalshoek van de Ruimtelijk-economische Strategie is een ruimtelijk-economische: het gaat dus over fysieke aspecten als bedrijvenlocaties, werkmilieus en overige fysieke vestigingsvoorwaarden. Echter, om de consequenties te kunnen vertalen naar de hiervoor genoemde fysieke, wordt ook aandacht besteed aan niet-fysieke ontwikkelingen aspecten zoals arbeidsmarkt en welvaart.

Voor een aantal economische sectoren worden separaat visies opgesteld, zoals de retailvisie en de landbouwvisie. Dat geldt ook voor het economisch kerngebied Utrecht Oost in de vorm van de Gebiedsverkenning Utrecht Oost. De Ruimtelijk-economische Strategie gaat hier verder niet specifiek op in, maar betreft deze onderwerpen voor zover van belang voor het (huidige en toekomstige) economische profiel van de regio.

De Strategie richt zich op de lange termijn. De korte termijn is geen onderdeel van de visie. Lopende acties, zoals bijvoorbeeld de herijking van de convenanten bedrijventerreinen, maken geen specifiek onderdeel uit van de Strategie.

Utrecht Topregio

Doelstelling voor de Ruimtelijk-economische Strategie is om een Europese Topregio te blijven. Om dit verder te operationaliseren, is gekeken naar de 11 thema's met in totaal 74 indicatoren die in de RCI worden gehanteerd. Niet al deze indicatoren zijn geschikt voor de Strategie, omdat sommige op nationaal niveau zijn gelegen (bv. staatsschuld en rechtstaat) en andere nauwelijks tot geen relevantie hebben voor de ruimtelijke economie (bv. lifelong learning).

Indicatoren die wel aandacht verdienen in het kader van de strategie liggen op het vlak van bereikbaarheid, levensverwachting (gezonde leefomgeving); bevolkingsomvang, beroepsbevolking, werkgelegenheid; werkgelegenheid, vestigingen en clusters high tech, innovatie en kennisintensieve sectoren.

4. Proces Ruimtelijk-economische Strategie

4.1 Afstemming en participatie

Samen met de regionale partners wordt gewerkt aan het Economisch Beeld. Op basis van de uitkomsten van het Economisch beeld willen wij het gesprek aangaan met onze partners: gemeenten, (vertegenwoordigers van) bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen. Samen met hen willen we een beeld schetsen van de gewenste ruimtelijk-economische ontwikkelingen op de lange termijn en de wijze waarop we die kunnen bewerkstelligen.

Zoals hiervoor aangegeven zullen we hierbij samen optrekken met de Omgevingsvisie. De wijze waarop deze participatie concreet plaatsvindt, zal nog nader moeten worden uitgewerkt. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan een grote bijeenkomst of co-creatiesessies.

Vertegenwoordigers van regio's en EBU zijn thans al nauw betrokken bij de totstandkoming van het Economisch Beeld. Streven is om deze partijen ook een rol te laten spelen in de projectorganisatie voor de totstandkoming van de Ruimtelijk-economische Strategie.

4.2 Betrokkenheid Provinciale Staten

Het Economisch beeld is naar verwachting medio 2017 gereed, en zal na de zomer aan u worden gepresenteerd.

Waar relevant zullen Provinciale Staten betrokken worden bij de participatie, bijvoorbeeld als er een bijeenkomst wordt georganiseerd waarvoor breed wordt uitgenodigd.

Vaststelling van de Ruimtelijk-economische Strategie is voorzien in het voorjaar 2018. Ter voorbereiding op het besluit van Provinciale Staten stellen wij voor om een excursie of informatiebijeenkomst te organiseren.

4.3 Digitalisering

De Omgevingsvisie, de Omgevingsverordening en programma's zijn in artikel 16.2 van de Omgevingswet aangemerkt als omgevingsdocument. Omgevingsdocumenten hebben de vorm van een elektronisch bestand: het elektronisch bestand is het juridisch bindende document.

Voor wat betreft documenten die kunnen dienen als bouwsteen voor de Omgevingsvisie en/of verordening, is het raadzaam om deze objecten waar relevant al digitaal en objectgericht op te stellen: van te voren nadenken over de structuur is immers eenvoudiger dan achteraf.

De Ruimtelijk-economische Strategie wil bouwstenen aanleveren voor de Omgevingsvisie. In dat kader zal worden gezien of en in hoeverre de Ruimtelijk-economische Strategie objectgericht wordt opgesteld.

4.4 Planning

Na vaststelling van deze startnotitie zal, aan de hand van de uitkomsten van het economisch beeld, een start worden gemaakt met het onderdeel analyse. Deze analyse vormt de basis voor de participatie, die in de 2^e helft van 2017 van start gaat.

Vaststelling van de Ruimtelijk-economische Strategie door Provinciale Staten is voorzien in het voorjaar van 2018.

4.5 Middelen

Het opstellen van de Ruimtelijk-economische Strategie zal geschieden binnen reguliere budgetten. Mocht blijken dat voor de uitvoering extra middelen nodig zijn, dan zal dat te zijner tijd worden aangegeven.